

การสื่อสาร “ภาวะโลกร้อน” สู่เกษตรกรอีสานในพื้นที่ กึ่งสังคมเมือง

Communicating “Global Warming” to the Northeastern Farmers in Semi-Urban Community

รัตนา จันทร์เทาว์ (Rattana Chanthao)¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทางการสื่อสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในประเทศไทย ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ยังไม่แพร่หลาย โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนกับ ผู้รับสารคือกลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่อง รูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสาร ที่เสนอโดย Foulger (2004) เกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างมีจำนวน 300 คน อายุระหว่าง 30-60 ปี อาศัยอยู่ในพื้นที่กึ่งสังคมเมือง ของจังหวัด หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ และศรีสะเกษ เป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตอนกลาง และตอนล่างตามลำดับ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่รวบรวมข้อมูล เชิงปริมาณประกอบการอภิปรายผล เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ด้วยวิธีสุ่มแบบเฉพาะ เจาะจง ในแต่ละจังหวัด วิเคราะห์ผลด้วยวิธีวิจัยแบบผสมและนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธี พรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการสื่อสารของผู้สร้างสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนไปยัง เกษตรกรยังไม่มีประสิทธิภาพ ตามรูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสารที่ใช้เป็นกรอบ การวิจัยนี้ เนื่องจากผู้สร้างสารยังขาดกระบวนการสื่อสารหลายประเด็น ได้แก่ ความต้องการข้อมูลหรือสารของผู้รับสาร การเลือกใช้ภาษาที่สอดคล้องกับการใช้ภาษา ในชีวิตประจำวันของผู้รับสาร การประเมินผล การตีความหรือการแปลสาร การเลือกใช้สื่อ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

และช่องทางการสื่อสารที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการรับสื่อ การรับฟังผลสะท้อนกลับของผู้รับสาร ข้อบกพร่องของความสำเร็จในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะประเด็นด้านภาษาในการสื่อสารที่มีความสำคัญต่อความเข้าใจและการสะท้อนกลับของผู้รับสาร นอกจากการใช้กรอบแนวคิดรูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสารเพื่อวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารของภาครัฐแล้ว ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเข้าถึงสารผ่านสื่อสารมวลชนมากกว่าสื่อประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ควรพิจารณาการเลือกใช้สื่อพื้นที่บ้านที่สอดคล้องกับการรับสื่อของผู้รับสาร เนื่องจากสื่อพื้นที่บ้านสอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติหรือเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งผลถึงการตีความและการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารรายอื่นต่อไปด้วย ดังนั้น ผลของการวิจัยนี้จึงเสนอให้ผู้สร้างสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนควรมีการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ทักษะด้านภาษา และเลือกสื่อที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารด้วย จะส่งผลให้เกิดการสื่อสารที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ภาวะโลกร้อน, การสื่อสาร, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, เกษตรกร, สื่อท้องถิ่น

Abstract

The research studies of global warming regarding the issue in the field of Humanities and Social Sciences in Thailand have not yet been widely recognized. This paper is the study in communication with the aim to analyze the communication process of this issue arranged by government and private sectors towards the farmers in the Northeast of Thailand who are the target audiences or the main message receivers. The research framework was drawn from ecological model of the communication process proposed by Foulger (2004). The sample was a group of 300 farmers, aged between 30-60 years old, resided in semi-urban zones of Nong Bua Lamphu, Kalasin, and Srisaket provinces; the sample group represented farmers from the three different regions – the Upper Northeast, the Middle Northeast, and the Lower Northeast

respectively. This research is qualitative research by using questionnaires with purposive sampling of each provinces was the main methods of data collection. The data was analyzed and presented by descriptive analysis.

The results of study showed that the communication process on global warming issue created by the content creator towards the farmers were not yet complete in accordance to the ecological model of the communication process. Many topics within the communication process were still neglected by the content creator; those included the receivers' need of information, using language easily comprehensible and receiver-friendly, evaluation of message interpretation and translation, selecting proper medias and channels of communication which suits the receivers' communication habits, receiving receivers' reflections, and the incompleteness of communication process particularly the language use which plays vital role in receivers' comprehension and reflection. Apart from using ecological model of the communication process framework to analyze communication process arranged by government sectors, the study also concluded that the sample group can get access to the information via mass media channels rather than other types of media. However, the suggestions made by the sample group included the consideration of using local media which suits the receivers' habit and preference and using language easily comprehensible and used in daily life can also be benefits as these can have impact on receivers' interpretation of message and the transferring of the messages to other receivers. Consequently, this paper suggested that the content creator on global warming should have investigated the receivers' communication habits, used proper language skills, and selecting suitable media channels to fit with the needs of the receivers in order to ensure efficient communication.

Keywords: global warming, communication, farmer, Northeastern, local media

1. บทนำ

ภาวะโลกร้อน (Global Warming) เป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจในระดับสากล เพราะปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไม่เฉพาะพื้นที่ผลิตหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาภาวะโลกร้อนเท่านั้น แต่ปัญหาดังกล่าวยังส่งผลถึงพื้นที่อื่น ๆ ด้วย เนื่องจากปัญหาดังกล่าวสัมพันธ์กับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านป่าไม้ ดิน น้ำ เสียงและอากาศ รวมถึงส่งผลถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น กล่าวได้ว่าปัญหาโลกร้อนไม่ได้เชื่อมโยงเฉพาะกับด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของผู้คนทั่วโลกด้วย

รายงานของ คณะกรรมการวิจัยแอนตาร์กติกกล่าวเตือนในรายงานสรุปเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของสภาพลมฟ้าอากาศและสิ่งแวดล้อมของแอนตาร์กติกว่า โลกจะเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ เพราะน้ำแข็งปกคลุมขั้วโลกใต้ละลาย เป็นเหตุให้ระดับน้ำทะเลในราว พ.ศ. 2653 สูงขึ้นอีก 1.4 เมตร ส่วนทะเลไทยทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามันก็ได้รับผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ข้อมูลวิชาการนี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่กับปัญหาระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศบริเวณพื้นที่ชายฝั่งเกือบทั่วประเทศ (เปี่ยมศักดิ์ มานะเศวต และ สันทิต ศิริอนันต์ไพบูลย์, 2555: 74)

อย่างไรก็ตาม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ตระหนักถึงปัญหาสำคัญที่กำลังเกิดขึ้นนี้ Umair Shahzad (2015) ให้คำอธิบายถึงปัญหาของโลกร้อนนั้นสัมพันธ์กับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้านสภาพอากาศมากที่สุด หรือภาวะเรือนกระจก (Greenhouse Effect) ที่เกิดจากการแก๊สพิษในอากาศเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการผลิตไฟฟ้าด้วยกระบวนการต่าง ๆ เขาเสนอว่าวิธีการที่จะแก้ไขปัญหานี้ได้น่าจะเริ่มต้นจากการลดการใช้พลังงานให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้การสร้างความรู้ความตระหนักรู้ถึงปัญหาภาวะโลกร้อนควรให้ความสำคัญกับสื่อและช่องทางการสื่อสารด้วย Pandve (2008) ได้เสนอให้เห็นการใช้สื่อประเภทภาพยนตร์เพื่อสร้างความตระหนักรู้ต่อภาวะโลกร้อนนั้นเป็นการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพได้จริง ดังเห็นได้จากภาพยนตร์เรื่อง The Convenient Truth ที่ได้รับความนิยมในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เขายังเสนอว่าในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะอินเดียที่ประชาชนนิยมชมภาพยนตร์ควรจะใช้สื่อมวลชนประเภทภาพยนตร์ในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนได้เช่นเดียวกัน

ในประเทศไทยมีบทความเกี่ยวกับ “ภาวะโลกร้อน” เผยแพร่ในหลายประเด็น โดยเริ่มประมาณช่วงต้นของปี พ.ศ. 2540 หรือภายหลังจากที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญ ต่อปัญหาภาวะเรือนกระจก และภาวะโลกร้อน อร์รคเดช ศรีบุตตะ และ พัชรี แสนจันทร์ (2545) เสนอบทความวิชาการเรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลกและแนวโน้ม ในอนาคต เป็นบทความในยุคนั้น ของประเทศไทยที่ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพ อากาศและผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม ต่อมาจึงได้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับภาวะเรือนกระจกและภาวะโลกร้อนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย

ทองหล่อ เดชชัย (2552) ได้เขียนบทความเรื่อง ภาวะโลกร้อน วิฤติหรือโอกาส เสนอข้อมูลการจัดทำพิธีลงนามความเห็นด้านการลดการปล่อยก๊าซที่ส่งผลต่อภาวะ เรือนกระจก (Greenhouse Effect) และการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกหรือ ภาวะโลกร้อน (Global Warming) ของประเทศต่าง ๆ และให้ข้อมูลว่าปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยเป็น แหล่งทำให้เกิดภาวะเรือนกระจกเป็นลำดับที่ 23 ใน 70 ประเทศ และผลต่อจากนั้นทำให้ ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนและการปล่อยก๊าซที่ทำให้ เกิดภาวะเรือนกระจกด้วย ต่อมา ณัฐพร นิมปีดิวัน และ คนอื่น ๆ (2553) ได้สังเคราะห์ งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนกับสถานการณ์พลังงานของประเทศไทย โดยบทความนี้ เสนอให้เห็นว่าภาวะเรือนกระจกที่เกิดจากอุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเป็นผลงานจากการ ใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นของประชาชนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอให้รัฐบาล ให้ความสำคัญกับปัญหานี้และควรให้เกิดการใช้พลังงานทดแทนเพิ่มขึ้นและลดการ ก่อปัญหาที่ส่งผลต่อการเพิ่มอุณหภูมิในประเทศไทย และข้อสรุปของบทความนี้เสนอว่า ควรสร้างความตระหนักให้แก่มวลประชาชนเพื่อให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือ ก๊าซที่ทำให้เกิดภาวะเรือนกระจกให้ได้มากที่สุด

จากการทบทวนงานของนักวิชาการข้างต้น จึงเห็นได้ว่าข้อเสนอของนักวิชาการ ทั้งระดับสากลและระดับประเทศเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มุ่งให้ประชาชนซึ่งเป็น ผู้ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกที่ส่งผลต่อการเพิ่มอุณหภูมิของโลก เกิดความตระหนัก รู้ ต่อปัญหาภาวะโลกร้อน ส่วนในระดับภาครัฐนั้นควรมีนโยบายอย่างจริงจังต่อการลด การปล่อยก๊าซภาวะเรือนกระจก และเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ไม่ได้อยู่ในประเทศ ที่ต้องควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจึงไม่ได้กำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมแก้ไขปัญหานี้ อย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลควรปลูกฝังความรู้ จิตสำนึก และหามาตรการป้องกัน ปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญต่อการเกิดภาวะโลกร้อนด้วย

การสื่อสารของภาครัฐไปสู่ภาคประชาชนโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอีกช่องทางสำคัญช่องทางหนึ่งที่จะให้ข้อมูลโดยตรงกับภาคประชาชนในแต่ละพื้นที่ อย่างไรก็ตามปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลหรืองานวิจัยที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการสื่อสาร (Communication) เกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน (Global Warming) ของภาครัฐ ตลอดจนไม่มีการสำรวจการรับรู้และการตระหนักรู้ (Awareness) ของภาคประชาชน ต่อปัญหาภาวะโลกร้อน ซึ่งข้อมูลจากงานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และส่งผลถึงการจัดกิจกรรม โครงการ เพื่อป้องกัน ลด และสร้างจิตสำนึก ให้ประชาชนในพื้นที่ต่อปัญหานี้อย่างจริงจัง งานวิจัยนี้ใช้องค์ประกอบของกระบวนการ สื่อสาร (Communication Elements) ได้แก่ กระบวนการสื่อสารโดยทั่วไปประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สารและช่องทางการสื่อสาร ภาษาที่ใช้ ผู้รับสาร และผลตอบรับของผู้รับสาร ประเด็น “ภาวะโลกร้อน” เป็นกรอบการวิจัย โดยสำรวจการสื่อสารจากหน่วยงานภาครัฐ ไปสู่ภาคประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดของภาคอีสานตอนล่าง ตอนกลาง และตอนบน ที่อยู่ในเขตชานเมือง ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดหนองบัวลำภู

วิถีชีวิตของเกษตรกรในภาคอีสานที่เคยเป็นสังคมเกษตรแบบดั้งเดิม (The Isolated Relatively Self-Sufficient Rural Community) ลดน้อยลงและกำลังปรับเปลี่ยนไปสู่ วิถีเกษตรกรแบบกึ่งสังคมเมือง (The Town-Country Communities) ซึ่งเป็นหมู่บ้าน เกษตรส่วนใหญ่ของภูมิภาคนี้ เกษตรกรเหล่านี้ยังคงชนบทการดำรงชีวิตโดยประกอบอาชีพ เกษตรกรรมและการรักษาขนบประเพณีของชุมชน อย่างไรก็ตาม ชุมชนเกษตรที่มีความ สะดวกของการคมนาคม โดยเฉพาะการพัฒนาถนนเชื่อมเส้นทางจากหมู่บ้านเข้าสู่ตัว อำเภอเมือง ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีชีวิตของเกษตรกรและสมาชิกในครอบครัว ในด้านการบริโภคสินค้า การรับวัฒนธรรมสังคมเมือง ประกอบกับความเป็นเมืองกำลัง แผ่ลามเข้ามายังพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ ภาวะโลกร้อนของเกษตรกรในชุมชนที่มีบริบทกึ่งสังคมเมือง

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Communication for Development) เพราะผลการวิจัยจะทำให้เห็นองค์ประกอบของการสื่อสารในกระบวนการ สื่อสารระหว่างผู้ส่งสารซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้งองค์กรย่อยของภาครัฐส่วนท้องถิ่นไปสู่ภาคประชาชนหรือเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีทั้งหมด 20 จังหวัด ดังนั้น ภูมิภาคนี้จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงขนาดของ

พื้นที่ จำนวนของประชากรที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยนี้

ทั้งนี้ผลของการวิจัยยังสามารถใช้เป็นข้อมูลนำไปสู่การพัฒนาการสื่อสารเพื่อแก้ไข ป้องกัน ปัญหาภาวะโลกร้อน ในกลุ่มเกษตรกร ซึ่งแม้ว่าจะไม่ใช่แหล่งผลิตก๊าซเรือนกระจก ที่สำคัญต่อปัญหาภาวะโลกร้อน แต่การเข้าใจระดับการรับรู้ข้อมูล ปัญหา ตลอดจนผลกระทบ ต่อปัญหานี้ น่าจะทำให้เข้าใจระดับการรับรู้ข้อมูลภาวะโลกร้อนและนำไปสู่การเข้าถึงข้อมูล และการเกิดการตระหนักรู้ต่อปัญหานี้ได้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสารตามรูปแบบนิเวศ กระบวนการสื่อสาร (A Ecology Model of the Communication Process) ของ ข้อมูลที่เผยแพร่เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ไปยังเกษตรกร ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อาศัยอยู่ในพื้นที่กึ่งสังคมเมือง (Semi-Urban Community)

ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบองค์ประกอบการสื่อสารซึ่งจะสะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ ของการสื่อสารจากหน่วยงานรัฐเรื่องภาวะโลกร้อนไปสู่เกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้วัตถุประสงค์การวิจัยในประเด็นที่สองจะนำไปสู่การออกแบบ กระบวนการสื่อสารในประเด็นเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ให้สอดคล้องกับการเปิดรับสื่อ และการเลือกช่องทางการสื่อสารกับเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ทบทวนเอกสารงานวิจัย

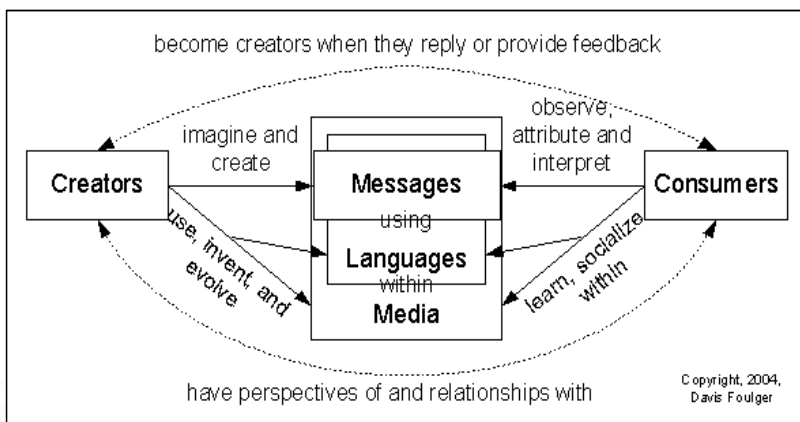
การทบทวนเอกสารในส่วนนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกกล่าวถึง แนวคิดรูปแบบการสื่อสาร ที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย และส่วนที่สองทบทวนงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อน

3.1 การสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร อาจเกิดการ สื่อสารแบบทางเดียว (One-Way Communication) ซึ่งผู้รับสารไม่มีโอกาสตอบกลับ ข้อมูลไปยังผู้ส่งสาร หรือเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication)

งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารส่วนมากเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของการสื่อสารเป็นหลัก ได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สาร และ ช่องทางการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของการสื่อสารในสถานการณ์หรือจุดประสงค์ใดนั้นย่อมสัมพันธ์กับบริบทวัฒนธรรมและสังคมของผู้รับและผู้ส่งสาร จึงจะเกิดผลสำเร็จหรือการสื่อสารครั้งนั้นบรรลุผล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความรู้ และการเข้าถึงข้อมูล เรื่อง “ภาวะโลกร้อน” จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องไปยังเกษตรกรในพื้นที่ภาคอีสาน โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบของการสื่อสาร (Communication Elements) ตามรูปแบบเชิงนิเวศของกระบวนการสื่อสาร (A Ecological Model of the Communication Process) ที่ Davis Foulger (2004) ได้เสนอไว้ ดังรูปภาพต่อไปนี้

รูปภาพที่ 1 รูปแบบเชิงนิเวศของกระบวนการสื่อสาร (Davis Foulger, 2004)
ที่มา [http://davis.foulger.info/research/unified Model Of Communication.htm](http://davis.foulger.info/research/unified%20Model%20Of%20Communication.htm)

Foulger (2004) ได้เสนอรูปแบบ (Model) ของการสื่อสารว่าควรต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในกระบวนการสื่อสารร่วมด้วย รูปแบบกระบวนการสื่อสาร (Communication Process) ของ Foulger ที่ได้เสนอนี้เหมาะสมกับการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารแบบสองทาง เป็นการวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารหรือองค์ประกอบของการสื่อสารในภาคธุรกิจ ดังนั้น เขาจึงใช้คำว่า Creator ซึ่งหมายถึงผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตสินค้าหรือ

แหล่งส่งสาร และ Consumer หมายถึงผู้รับสารหรือผู้บริโภคโดยเขาได้ให้รายละเอียดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบโมเดลข้างต้น ไว้ดังนี้

- 1) ข้อความจะถูกสร้างขึ้นและส่งออกไปด้วยการใช้ภาษา
- 2) ภาษาเกิดขึ้นจะสัมพันธ์กับบริบทของสื่อที่ใช้
- 3) สารที่ถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดให้สอดคล้องกับบริบทของสื่อที่ใช้
- 4) บทบาทของผู้บริโภคหรือผู้รับสาร (Consumer) และผู้ส่งสาร (Creator)

มีความสัมพันธ์เชิงสะท้อนกลับ ผู้ที่รับสารอาจกลายเป็นผู้ส่งสารเมื่อพวกเขาสะท้อนกลับหรือให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้บริกรายอื่น และกลายเป็นการเรียนรู้กระบวนการสร้างสารกลับไปยังผู้ส่งสารแรก เป็นปฏิกิริยาสะท้อนกลับจากสารที่ได้จากผู้รับสารคนอื่น ตลอดจนพฤติกรรมหรือการปฏิบัติที่สืบเนื่องด้วย

5) ผู้บริโภคและผู้ส่งสารจะต้องมีความสนใจร่วมกันเพื่อที่ว่าผู้สร้างสารจะได้ออกแบบสารให้สอดคล้องกับบริบทความใคร่รู้สารของผู้รับสารหรือผู้บริโภค ผู้สร้างสารจะเพิ่มประสิทธิภาพของข้อความไปยังกลุ่มเป้าหมายของตน ส่วนผู้บริโภคก็จะตีความข้อความเหล่านั้นในบริบทมุมมองและความสัมพันธ์กับผู้สร้างสารกับประสบการณ์ของตน ผู้บริโภคจะแปลความหมายของสารตามแนวทางของผู้สร้างสารภายใต้หน้าที่ของกระบวนการสื่อสาร

6) สารที่สร้างขึ้นมานั้นอาจมีความหมายที่ไม่สมบูรณ์ มีข้อจำกัด ซึ่งอาจจะมิป้จจัยมาจากสื่อที่เลือกใช้ พื้นที่แสดงความหมาย การใช้ภาษา ดังนั้น สารหรือข้อความที่สร้างขึ้นย่อมไม่สมบูรณ์ครบถ้วนดังที่ผู้ส่งสารมุ่งจะสื่อสาร

7) การตีความหมายของข้อความโดยผู้บริโภคอาจจะไม่สมบูรณ์ดังที่ผู้ส่งสารต้องการ ซึ่งมีป้จจัยจากข้อจำกัดทางด้านการใช้ภาษาของผู้รับสาร รูปแบบภาษาที่ใช้ และช่องทางการสื่อสารที่เลือกใช้ไม่สอดคล้องกับสื่อ ดังนั้น ความไม่สอดคล้องหรือไม่เหมาะสมดังกล่าวนี้ จะส่งผลต่อการตีความที่คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องหรือแตกต่างไปจากความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะบอกกล่าว

8) ผู้รับสารเรียนรู้ภาษาโดยผ่านประสบการณ์การใช้ภาษาผ่านสื่อ แต่ภาษาที่พวกเขาเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน พวกเขาจึงมีความรู้ภาษาเหล่านั้นแล้วในเบื้องต้น ดังนั้น การสื่อสารจึงควรเกิดขึ้นภายใต้ช่องทางการสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถเข้าใจภาษาในระดับที่เพียงพอต่อความสามารถในการตีความได้

9) ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้โดยการเปิดรับสื่อของพวกเขา สื่อที่พวกเขาเรียนรู้ จะมีความสำคัญต่อการเลือกใช้สื่อของผู้สร้างสารเพื่อใช้สื่อสารกับพวกเขาด้วย

10) ผู้รับสารจะพัฒนาภาษาของเขาอยู่ตลอดเวลาจากการรับสารจากสื่อ แต่พฤติกรรมการแสดงออกบางอย่างไม่ใช่การพัฒนาเพื่อการสื่อสาร โครงสร้างของภาษา ของพวกเขาจะสามารถสะท้อนให้เราเห็นโครงสร้างความคิดได้ ภาษาจึงไม่ได้เกิดขึ้น อย่างเป็นธรรมชาติ คนเราจะสร้างสรรค์ภาษาใหม่ขึ้นเมื่อเขาต้องการสื่อสารสิ่งใหม่ที่ภาษา ยังมีไม่ครอบคลุม ดังนั้น จึงเกิดการใช้ภาษารูปแบบใหม่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการ ต่อการสื่อสาร

11) ผู้รับสารจะคิดค้นและพัฒนากระบวนการสื่อสารของตนเอง ในขณะที่ เดียวกันก็เกิดการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติซึ่งทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่าย แตกต่างจาก การสื่อสารผ่านสื่อที่ไม่ใช่การสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ

จากแนวคิดเรื่อง กระบวนการสื่อสารที่ใช้กับด้านธุรกิจข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ปรับ กระบวนการสื่อสารทางธุรกิจเพื่อให้ประสบผลสำเร็จดังกล่าว มาสู่การวิเคราะห์องค์ประกอบ ตามรูปแบบการสื่อสารเรื่อง ภาวะโลกร้อน โดยผู้สร้างสาร (Creator) หมายถึง หน่วยงาน ภาครัฐ และผู้บริโภค (Consumer) ในที่นี้ผู้วิจัยกำหนดให้หมายถึง เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้รับสาร ส่วนสาร (Message) หมายถึง ข้อความเกี่ยวกับ “ภาวะโลกร้อน” และ สื่อ (Media) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารของรัฐ ซึ่งอาจจะรวมถึงสื่อมวลชน (Mass Media) ด้วย

3.2 งานวิจัยเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อนในประเทศไทย กระจายอยู่ใน หลายสาขาวิชา และนำไปประยุกต์กับการวิจัยในศาสตร์ต่าง ๆ ดังตัวอย่างงานวิจัยต่อไปนี้

ฉันทนา วิริยะเวชกุล (2552) ทำวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในการเรียน การสอนเรื่องภาวะโลกร้อนในระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยเป็นการสังเคราะห์การจัดการ ความรู้เรื่องภาวะโลกร้อนทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ฉันทนา ได้เสนอ ว่าควรมีการสื่อสารความรู้จากผู้ส่งสารและเลือกใช้ภาษาและช่องทางที่เหมาะสมเพื่อให้ เกิดการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องการจัดการความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่สัมพันธ์ กับบริบทในสังคมไทย

กรนภา วัชรธำรงกุล (2552) เสนอวิทยานิพนธ์ สาขาการวัดผลการศึกษา เรื่อง การสร้างแบบวัดความตระหนักรู้ต่อผลกระทบของสภาวะโลกร้อน สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยเขาได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความตระหนักรู้ พบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสามารถวัดระดับความตระหนักรู้ได้ในระดับที่ใกล้เคียงกับทัศนคติและพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้

สุวสา ชัยสุรัตน์ และ พัชรี สุกุรัตนศักดิ์ (2552) ทำวิจัยเพื่อค้นหาพฤติกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการประหยัดพลังงานที่สัมพันธ์กับภาวะโลกร้อน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจต่อภาวะโลกร้อนเพียงระดับปานกลางเท่านั้น และส่งผลต่อพฤติกรรมการประหยัดพลังงานที่แตกต่างกันตามระดับชั้นปีการศึกษาและเพศ ดังนั้น วิทยาลัยควรเพิ่มการให้ข้อมูลและการสื่อสารด้านการประหยัดพลังงานเพื่อลดภาวะโลกร้อนให้แก่ นักศึกษา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่การประหยัดพลังงานอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทรษา เอี่ยมประเสริฐ (2554) การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้กับภาวะโลกร้อน เพียงระดับปานกลางเท่านั้น และการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อน อยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันด้านเพศ แต่มีความแตกต่างกันด้านคณะที่ศึกษา โดยพบว่า คณะวิทยาศาสตร์มีการรับรู้ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีพฤติกรรมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อนมากกว่าคณะอื่น ซึ่งอาจจะเป็นผลสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ของนักศึกษา คณะดังกล่าวด้วย

พัชรี แสนจันทร์ (2554) เขียนบทความเรื่อง ภาวะโลกร้อนกับงานวิจัยในนาข้าว เสนอประเด็นจากการประชุมที่เมืองโคเปนเฮเกน ว่าการผลิตในภาคเกษตรส่งผลให้เกิดก๊าซมีเทนซึ่งเป็นก๊าซที่ส่งผลให้เกิดภาวะเรือนกระจกและภาวะโลกร้อนในลำดับต่อมา โดยผู้เขียนได้เสนอว่าประเทศไทยในฐานะอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Developing Countries) ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการผลิตและภาคเศรษฐกิจ แม้ว่าจะเป็นแหล่งปล่อยก๊าซมีเทนในภาคการเกษตร แต่ยังคงอยู่ในปริมาณที่น้อยมาก อย่างไรก็ตามที่ประชุมนี้ให้ข้อเสนอต่อผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการลดก๊าซมีเทนโดยเน้นวิธีที่ต้นทุนต่ำ โดยการให้ความรู้และข่าวสารแก่บุคคลทุกระดับที่เกี่ยวข้องออกกฎหมายที่เหมาะสม

รวมถึงการสร้างโครงสร้างกลุ่มผู้ซื้อขายก๊าซมีเทน และที่ประชุมยังได้แนะนำให้มีแผนบรรจุก๊าซมีเทนในการซื้อขายคาร์บอน ดังนั้น ในกระบวนการลดการปล่อยก๊าซมีเทนนี้กระบวนการสื่อสารระหว่างผู้ออกกฎหมายและผู้ปฏิบัติหรือภาคเกษตรกร ย่อมมีความสำคัญและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนตามมาด้วย

สุภัทรชา เอี่ยมประเสริฐ (2554) การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษาาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้กับภาวะโลกร้อน เพียงระดับปานกลางเท่านั้น และการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อนอยู่ในระดับที่ไม่แตกต่างกันด้านเพศ แต่มีความแตกต่างกันด้านคณะที่ศึกษา โดยพบว่าคณะวิทยาศาสตร์มีการรับรู้ในระดับที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยและมีพฤติกรรมในการลดปัญหาภาวะโลกร้อนมากกว่าคณะอื่น ซึ่งอาจจะเป็นผลสัมพันธ์กับระดับการรับรู้ของนักศึกษาคณะดังกล่าวด้วย

วาสนา นัยพัฒน์ (2556) ทำวิจัยเรื่อง ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรม การช่วยลดภาวะโลกร้อนของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับความรู้และการตระหนักเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนเพียงระดับปานกลาง การสื่อสารของวิทยาลัยพยาบาลในประเด็นดังกล่าวนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญ กับช่องทางการสื่อสาร อาทิ การให้ความรู้ผ่านเสียงตามสายของคณะต่างๆ การจัดบอร์ดนิทรรศการ การบรรยาย โดยวิทยากร และการฉายวิดีโอ ดังนั้น ควรจะมีการวิจัยเพื่อหาช่องทางและกิจกรรม ส่งเสริมความรู้และความตระหนักผู้ต่อปัญหาภาวะโลกร้อนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน

สุวจิ แดงอ่อน (2557) เผยแพร่ผลงานวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาชุมชนต้นตาล เพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้พื้นที่วิจัยคือ อำเภอกาบัง จังหวัดสระบุรี เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ แบบมีส่วนร่วม พบว่าชุมชนนี้มีความตระหนักผู้เรื่องปัญหาภาวะโลกร้อนและมีหน่วยงานภาครัฐให้ความรู้ทำให้เกิดโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภาวะโลกร้อนโดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนเอกสารข้างต้นพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในด้านการสำรวจความรู้ การรับรู้ การตระหนักรู้ และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับเรื่องภาวะโลกร้อน ในสาขาวิชา ด้านอุตสาหกรรม บริหารธุรกิจ ศึกษาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาปรับใช้และเป็นข้อมูลในการวิจัยนี้ได้ ซึ่งยังไม่พบว่ามีกรวิจัยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเด็นเรื่อง ความตระหนักรู้ และการสื่อสารระหว่างภาครัฐกับประชาชน ในเรื่อง ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยที่เกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม ผลของการวิจัยนี้จะช่วยอธิบายปรากฏการณ์การรับรู้ การสื่อสาร ของภาครัฐเพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการสื่อสาร ตามกระบวนการและองค์ประกอบการสื่อสารที่เหมาะสมต่อไปงานวิจัยเกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อน

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในด้านภาษาเพื่อการสื่อสาร (Language for Communication) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่รวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณ (quantitative data) ประกอบการอธิบายผลการวิจัย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่วิจัย 3 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ หนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ และศรีสะเกษ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) คือ การกำหนดกลุ่มอายุ อาชีพ การวิจัยนี้เก็บข้อมูลในปี พ.ศ. 2561 โดยใช้แนวคิด รูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสาร (A Ecology Model of the Communication Processes) ที่เสนอโดย Davis Flouger (2004) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสาร นอกจากนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะวิเคราะห์การเข้าถึงข้อมูล ความเข้าใจ ข้อมูลภาวะโลกร้อน ตลอดจนความต้องการข้อมูล ของเกษตรกรด้วย ผลการวิจัยนี้จะนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสองประเด็นตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบการสื่อสาร และการวิเคราะห์การเข้าถึง การเข้าใจและความต้องการข้อมูล เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ของเกษตรกรในภาคอีสาน ผ่านกลุ่มตัวอย่างข้างต้น

ประชากรกลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 30-60 ปี แบ่งเป็นเพศหญิงและเพศชาย จังหวัดละ 100 คน ในหมู่บ้านของจังหวัดหนองบัวลำภู กาฬสินธุ์ และศรีสะเกษ รวมจำนวน 300 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ เป็นผู้ที่มีอาชีพหลักด้านการเกษตรกรรม

เพื่อจำหน่าย ได้แก่ การทำนา การทำไร่อ้อย การปลูกมันสำปะหลัง การปลูกหอมแดง การปลูกผักสวนครัว การปลูกหญ้าสำหรับสัตว์ การทำฟาร์มวัว การทำฟาร์มสุกร อาชีพใดอาชีพหนึ่งหรืออาจจะมียาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพตั้งข้างต้น

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในเขตกึ่งสังคมเมือง (semi-urban community) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยกำหนดให้จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นตัวแทนของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นตัวแทนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง และ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การกำหนดพื้นที่วิจัยสามจังหวัดนี้ เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้ไม่ใช่จังหวัดศูนย์กลางในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ตอนกลาง หรือตอนบน แต่เป็นจังหวัดที่เกษตรกรกำลังจะได้รับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตที่ส่งผลจากการขยายพื้นที่ของสังคมเมือง (Urban Community) และเป็นแหล่งผลิตอาหารเกษตรส่งไปจำหน่ายยังเมืองหลักทางเศรษฐกิจที่โดยใกล้เคียง อาทิ นครราชสีมา ขอนแก่น อุดรธานี มหาสารคาม อุบลราชธานี เป็นต้น ดังนั้น การเลือกพื้นที่ดังกล่าวจึงน่าจะเป็นตัวแทนของเกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตกึ่งสังคมเมือง

การนำเสนอผลการวิจัยบางประเด็นตามกระบวนการสื่อสาร ผู้วิจัยจะใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) โดยมีหลักเกณฑ์การอ่านค่าอัตราส่วนร้อยละที่ได้จากแบบสอบถามกำหนด ดังนี้

ระดับ	100 – 80	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ	79 - 60	หมายถึง	มาก
ระดับ	59 - 40	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ	39 - 20	หมายถึง	น้อย
ระดับ	0 - 19	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน

ลำดับ	เนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน	จำนวนผู้ที่เข้าถึงข้อมูล (คน)	ร้อยละ (%)	ระดับ
1	ป่าไม้	247	82.3	มากที่สุด
2	ป่าชายเลน	15	5	น้อยที่สุด
3	ทะเลไทย	17	5.6	น้อยที่สุด
4	ถุงพลาสติก	73	24.3	น้อย
5	พลังงานไฟฟ้า	216	72	มาก
6	การใช้น้ำ	49	16.3	น้อย
7	ขยะ	211	70.3	มาก
8	ขนส่งมวลชน	38	12.6	น้อยที่สุด
9	การเผาในภาคเกษตร	244	81.3	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ข้างต้นแสดงให้เห็นอัตราส่วนร้อยละของเนื้อหาหรือข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ที่เกษตรกรได้รับจากช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ พบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับ “ป่าไม้” “การเผาในภาคเกษตร” และ “พลังงานไฟฟ้า” มีสัดส่วนการเข้าถึงข้อมูลในระดับ “มากที่สุด” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 82.3 และ 81.3 ตามลำดับ ในลำดับต่อมาเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ “พลังงานไฟฟ้า” และ “ขยะ” โดยมีการเข้าถึงข้อมูลในระดับ “มาก” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 72 และ 70.3 ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับ “ถุงพลาสติก” “การใช้น้ำ” และ “ขนส่งมวลชน” นั้น เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลในระดับ “น้อย” ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับ “ป่าชายเลน” และ “ทะเลไทย” มีการเข้าถึงข้อมูลในระดับ “น้อยที่สุด”

2) ภาษาเกิดขึ้นจะสัมพันธ์กับบริบทของสื่อที่ใช้

ผู้สร้างข้อมูลมีกระบวนการสร้างสาร (Message) ผ่านการใช้ภาษา (Language) ที่สัมพันธ์กับสื่อ (Media) ที่เลือกใช้ โดยพบว่า สื่อที่เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ สื่อสารมวลชน สื่อกระจายข่าวหมู่บ้าน สื่อบุคคล และสื่อประเภทหนังสือหรือเอกสารอื่น ๆ โดยสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงมากที่สุด

คือ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อที่มีการเข้าถึงข้อมูลในลำดับรองลงมา คือ สื่อหอกระจายข่าวชุมชน ซึ่งเป็นสื่อที่ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน ใช้ในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อลูกบ้าน โดยเฉพาะข่าวสารที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยของรัฐให้นำมาประชาสัมพันธ์ ซึ่งส่วนสื่อบุคคลอยู่ในลำดับรองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้ความรู้โดยตรงต่อเกษตรกร ส่วนสื่อประเภทหนังสือหรือเอกสารประเภทอื่นๆ นั้นพบว่า เกษตรกรมีการเข้าถึงไม่มากนัก ทั้งนี้อาจจะเกิดจากอุปสรรคทักษะการอ่านร่วมด้วย ตารางที่ 2 ต่อไปนี้แสดงอัตราส่วนร้อยละของการเข้าถึงสื่อ (media) ที่เกษตรกรเข้าถึงเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ดังนี้

ตารางที่ 2 อัตราส่วนการเข้าถึงข้อมูลภาวะโลกร้อนจากสื่อประเภทต่าง ๆ

ลำดับ	ประเภทของสื่อ (media)	จำนวนผู้เข้าถึงข้อมูล (คน)	ร้อยละ (%)	ระดับ
1	สื่อสารมวลชน (โทรทัศน์, วิทยุ)	181	60.3	มาก
2	สื่อบุคคล	107	35.6	น้อย
3	สื่อหอกระจายข่าวชุมชน	169	56.3	ปานกลาง
4	สื่อหนังสือหรือเอกสาร	30	10	น้อยที่สุด

ข้อมูลในตารางที่ 2 ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สื่อที่เกษตรกรเข้าถึงมากกว่าสื่อประเภทอื่น คือ สื่อสารมวลชน ซึ่งอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 60.3 โดยเกษตรกรเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ผ่านรายการโทรทัศน์ ประเภทข่าว สารคดี โฆษณา และแทรกในรายการต่าง ๆ นอกจากนี้ สื่อมวลชนประเภทวิทยุก็มีการให้ข้อมูลภาวะโลกร้อนเช่นกัน สื่อรองลงมาที่เกษตรกรเข้าถึงข้อมูล คือ สื่อหอกระจายข่าวชุมชน ซึ่งเกษตรกรเข้าถึงในระดับ “ปานกลาง” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 56.3 แม้ว่าการใช้สื่อประเภทนี้จะเป็นบังคับให้ผู้ต้องฟังเพราะเป็นการเปิดหอกระจายข่าวในแต่ละวัน อย่างไรก็ตาม การที่เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อประเภทนี้เพียงระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างสาร ไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนผ่านการใช้สื่อประเภทนี้มากนัก ส่วนสื่อบุคคลนั้น

เกษตรกรเข้าถึงในระดับ “น้อย” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 35.6 เท่านั้น ส่วนสื่อประเภทหนังสือหรือเอกสาร มีการเข้าถึงในระดับ “น้อยที่สุด” คิดเป็นอัตราส่วนร้อยละ 10

ข้อมูลในตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสื่อที่ใช้ในการสื่อสารสัมพันธ์กับการใช้ภาษา กล่าวคือ สื่อที่เข้าถึงได้ง่ายส่วนใหญ่เป็นสื่อที่ใช้ภาษาพูด ได้แก่ สื่อสารมวลชน สื่อบุคคล สื่อหอกระจายข่าวชุมชน ส่วนสื่อหนังสือหรือเอกสารต้องใช้ภาษาเขียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงข้อมูลจากสื่อประเภทยังไม่มากนักและน่าจะสัมพันธ์กับการใช้ทักษะการอ่านร่วมด้วย กอปรกับการรับสารผ่านหนังสือหรือเอกสารมีความสัมพันธ์กับการลงทุนของข้อมูลน้อยกว่าการเข้าถึงสื่อ ดังตารางที่ 2

3) สารที่ถูกสร้างขึ้นและถูกถ่ายทอดให้สอดคล้องกับบริบทของสื่อที่ใช้

ข้อมูลภาวะโลกร้อนที่อยู่ในกระบวนการข้อที่ 1) ข้างต้นมีความเหมาะสมกับสื่อ เนื่องจากสามารถเข้าถึงเกษตรกรได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดด้านการรวบรวมข้อมูลสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนทั้งหมดของรัฐบาลที่เผยแพร่ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ดังนั้น จึงไม่สามารถวิเคราะห์ถึงข้อมูลหรือสารบางเนื้อหาที่เกษตรกรไม่ได้เข้าถึง ซึ่งน่าจะมียุ่จำนวนหนึ่งที่เกษตรกรไม่ได้เข้าถึง อาทิ การจัดการอบรม ประชุม สัมมนา ในประเด็นเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ซึ่งจะมีเพียงผู้นำหมู่บ้าน ชุมชน จำนวนหนึ่งเท่านั้นที่เข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้นผลการวิจัยนี้จึงไม่พบว่าเกษตรกรเข้าถึงข้อมูลจากสื่อบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมากนัก

4) บทบาทของผู้รับสาร (Consumer) และผู้ส่งสาร (Creator) มีความสัมพันธ์เชิงสะท้อนกลับ

จากข้อมูลช่องทางการสื่อสารในตารางที่ 2 พบว่า ช่องทางการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication) ผ่าน สื่อสารมวลชน สื่อหอกระจายข่าวชุมชน รวมถึงสื่อประเภทหนังสือหรือเอกสาร ดังนั้น ด้วยข้อจำกัดของช่องทางเหล่านี้ส่งผลถึงการไม่ได้รับผลสะท้อนกลับ (Feed Back) กลับจากเกษตรกรผู้รับสาร ตามกระบวนการสื่อสารตามแนวคิดของ Foulger (2004) ที่ได้เสนอไว้ อย่างไรก็ตาม การใช้ช่องทางการสื่อสารประเภทบุคคล ก็พบว่าไม่ได้มีรูปแบบการรับข้อมูลสะท้อนกลับจากเกษตรกรผู้รับสาร แต่เป็นเพียงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนเท่านั้น ดังนั้น หากต้องการให้การกระบวนการสื่อสารประสบผลสำเร็จ จึงควรเพิ่มช่องทางและวิธีการสื่อสารกับเกษตรกรที่สามารถให้เกิดการรับฟังผลสะท้อนกลับจากสารที่ได้รับรู้หรือมีกิจกรรม

ที่เกิดการรับฟังผลสะท้อนกลับจากเกษตรกรร่วมด้วย เช่น การประชุม การสัมมนา การเสวนา เป็นต้น

5) ผู้บริโภคและผู้ส่งสารจะต้องมีความสนใจร่วมกัน

กระบวนการสื่อสารขื่อนี้มีความสำคัญตามแนวคิดของ Foulger (2004) เนื่องจากการที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีความสนใจในเนื้อหาของสารร่วมกันแล้ว ย่อมจะส่งผลถึงความกระตือรือร้นในการเข้าถึงข้อมูลและผู้ผลิตหรือรัฐบาลก็จะสามารถเลือกช่องทางการสื่อสารและให้รายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนได้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร แต่การวิจัยนี้พบว่า ข้อมูลที่เกษตรกรเข้าถึงนั้นไม่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แต่เป็นการให้ข้อมูลสำหรับประชาชนทั่วประเทศ

6) สารที่สร้างขึ้นมานั้นอาจมีความหมายที่ไม่สมบูรณ์ มีข้อจำกัด

การสื่อสารที่ไม่สมบูรณ์นั้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ อาทิ การเลือกช่องทางการสื่อสารที่ไม่สอดคล้องกับการเข้าถึงของเกษตรกร การเลือกใช้ภาษารวมถึงการใช้คำศัพท์หรือการเลือกใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานหรือภาษาท้องถิ่น ย่อมมีผลต่อความสมบูรณ์ของการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตสารหรือรัฐบาลยังไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ ซึ่งควรจะพิจารณาว่าความไม่สมบูรณ์ของสารนั้นเกิดจากอะไรเพื่อจะหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพ

7) การตีความหมายของข้อความโดยผู้บริโภคอาจจะไม่สมบูรณ์ดังที่ผู้ส่งสารต้องการ

กระบวนการสื่อสารที่สมบูรณ์หรือเกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ผู้สร้างสารต้องการ การประเมินผู้รับสารว่าเกิดการตีความสารตรงตามที่ผู้ผลิตสารต้องการหรือไม่นั้นเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่จะนำข้อมูลไปปรับปรุงการส่งสารได้ ซึ่งสัมพันธ์กับการเลือกใช้ภาษา การเลือกใช้สื่อเป็นสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยนี้พบว่า กระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ผู้ผลิตสารไม่ได้มีการประเมินความเข้าใจหรือตีความสารของเกษตรกรผู้รับสาร

8) ผู้รับสารเรียนรู้ภาษาโดยผ่านประสบการณ์การใช้ภาษาผ่านสื่อ

กระบวนการสื่อสารในประเด็นนี้ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการสื่อสาร เนื่องจากเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานการสื่อสารชีวิตประจำวัน แต่สื่อสารมวลชน การกระจายข่าวผ่านหอกระจายข่าวชุมชน สื่อบุคคล รวมถึงสื่อประเภทหนังสือหรือเอกสาร ล้วนใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ดังนั้น เกษตรกร

อาจจะไม่เข้าใจการใช้คำศัพท์เฉพาะ หรือการใช้ภาษาระดับวิชาการ ดังที่ Rattana Chanthao (2016) ได้อธิบายถึงสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ประเด็นสำคัญประการหนึ่ง คือ การเลือกใช้ภาษาและระดับภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารจากนั้น การใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ อาจจะส่งผลถึงการตีความสารไม่ชัดเจนด้วย

9) ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้ผ่านการเปิดรับสื่อที่เขาค้นขึ้น ดังนั้นการเลือกสื่อที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ

กระบวนการสื่อสารข้อนี้ให้ความสำคัญกับการเลือกช่องทางการสื่อสารเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของเกษตรกร นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับช่วงเวลาของการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทด้วย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรรับข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนจากสื่อสารมวลชนประเภทโทรทัศน์ และวิทยุ มากกว่าสื่อประเภทอื่น และเกิดการจดจำเนื้อหาได้ จึงสามารถตอบคำถามในประเด็นที่ถามถึงการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนจากสื่อประเภทใด ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่า การสื่อสารผ่านสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ หรือวิทยุ ส่งผลต่อการเลือกรับสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนมากกว่าสื่อประเภทอื่น

10) ผู้รับสารจะพัฒนาภาษาของเขายู่ตลอดเวลาจากการรับสารจากสื่อ

กระบวนการสื่อสารในขั้นตอนนี้ให้ความสำคัญกับฝ่ายผู้รับสารหรือเกษตรกร กล่าวคือ การเปิดรับสื่อนอกจากจะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาใหม่ๆ แล้ว การใช้ภาษาของสื่อยังส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาของผู้รับสารด้วย ดังนั้น กระบวนการเข้าใจภาษาและสารหรือข้อมูลจากการรับสารอย่างต่อเนื่องจะส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสารได้เพิ่มขึ้น โดยการเข้าใจภาษาของสื่อ อย่างไรก็ตาม การแสดงออกของผู้รับสารหรือการใช้ภาษาในการให้ผลสะท้อนกลับอาจจะไม่เหมือนกับการเรียนรู้ภาษาจากสื่อ

11) ผู้รับสารจะคิดค้นและพัฒนากระบวนการสื่อสารของตนเองที่เป็นธรรมชาติ

การที่ผู้รับสารได้เรียนรู้สารนั้นผู้รับสารจะเกิดกระบวนการคิดค้นและพัฒนากระบวนการสื่อสารของตนเองและเกิดการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติไปยังผู้รับสารคนต่อไป กล่าวคือ การรับสารหรือข้อมูลจากสื่อเป็นารับเอาสารที่ผ่านการใช้ภาษาอย่างไม่เป็นธรรมชาติ หรือภาษาที่ไม่อยู่ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ข้อมูลเพื่อจะตีความและสร้างความเข้าใจต่อสารที่ได้รับ ก็คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนนั้น จึงจะได้รับการแปลไปสู่ภาษาของผู้รับสารซึ่งผลิตขึ้นมาอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้น ประเด็นนี้

ควรจะสัมพันธ์กับการการเลือกใช้ภาษาให้เป็นธรรมชาติเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการตีความหรือแปลความหมายของสาร ประกอบกับหากการเลือกภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาของผู้รับสารและเลือกวิธีการใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างเป็นธรรมชาติ จะส่งผลการประสิทธิภาพความเข้าใจและการถ่ายทอดสารไปยังผู้รับสารคนต่อไปได้

6. สรุปผลการวิจัย

กระบวนการสื่อสารที่สมบูรณ์หมายถึงการที่ผู้รับสารตีความสารตรงกับผู้ส่งสาร และเกิดการตอบสนองกลับมายังผู้ส่งสารหรือผู้สร้างสาร ตลอดจนสามารถเรียนรู้สาร ภาษา และถ่ายทอดไปยังผู้รับสารคนต่อไปได้ ถือว่าเป็นกระบวนการสื่อสารที่สมบูรณ์ตามแนวคิดรูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสาร (A Ecology Model of the Communication Processes) ที่ Foulger (2004) ได้เสนอไว้ทั้ง 11 ข้อ ซึ่งใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลก็คือ การสื่อสารเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนไปยังเกษตรกรผ่านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อประเภทต่าง ๆ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าข้อมูลหรือสารเกี่ยวกับ ภาวะโลกร้อน ที่เกษตรกรได้รับนั้นมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 9 ประเด็น ได้แก่ ป่าไม้ ป่าชายเลน ทะเลไทย ถุงพลาสติก พลังงานไฟฟ้า การใช้น้ำ ขยะ ขนส่งมวลชน และการเผาในภาคเกษตร โดยเนื้อหาเกี่ยวกับ “ป่าไม้” และ “การเผาในภาคเกษตร” มีการเข้าถึงข้อมูลในระดับ “มากที่สุด” รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับ “พลังงานไฟฟ้า” และ “ขยะ” เข้าถึงข้อมูลในระดับ “มาก” ส่วนการเข้าถึงผ่านช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ พบว่า สื่อที่เข้าถึงเกษตรกรมี 4 ประเภท ได้แก่ คือ สารมวลชน สื่อบุคคล สื่อกระจายข่าวชุมชน และสื่อหนังสือหรือเอกสาร โดยสื่อที่เข้าถึงเกษตรกรในระดับ “มาก” คือ สารมวลชน โดยเฉพาะประเภทโทรทัศน์ และวิทยุ รองลงมา คือ สื่อประเภท กระจายข่าวชุมชน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” สื่อหนังสือหรือเอกสารมีการเข้าถึงในระดับ “น้อยมาก” แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารกับเกษตรกรในเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ไม่ควรเลือกใช้ช่องทางหนังสือหรือเอกสาร

การวิเคราะห์กระบวนการสื่อสารตามกรอบแนวคิดการวิจัย พบว่า ผู้สร้างสาร (creator) ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารกับกลุ่มเกษตรกรโดยตรง เนื่องจากข้อมูลหรือสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ นั้น ไม่ได้มี

จุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเกษตรกรโดยตรง แต่เป็นการสื่อสารไปยังประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงเลือกใช้ภาษาในระดับทางการแม้ว่าจะเป็นการสื่อสารโดยการพูด นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบนิเวศของการสื่อสารตามกรอบการวิจัยนี้ ยังสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนผู้สร้างสารไม่ได้ให้ความสำคัญกับการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ระดับภาษาของผู้รับสาร การเลือกใช้สื่อประเภทที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปิดรับสื่อ การเลือกภาษา และระดับภาษา การสำรวจความต้องการข้อมูลของผู้รับสาร การรับข้อเสนอแนะหรือผลสะท้อนกลับของการสื่อสาร การตีความหรือแปลความของสารตรงกับผู้ส่งสารหรือไม่อย่างไร ประเด็นเหล่านี้ส่งผลให้กระบวนการสื่อสารไม่สมบูรณ์ ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความคาดหวังของผู้ส่งสารที่จะให้ผู้รับสารได้เข้าใจเนื้อหาของสารจนถึงระดับการสร้างความรู้ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปสู่กระบวนการลดภาวะโลกร้อน ซึ่งเป็นเป้าหมายของการสื่อสารของผู้ส่งสาร

7. อภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องรูปแบบนิเวศของการสื่อสารที่ Foulger (2004) ได้เสนอไว้เพื่อนำไปวิเคราะห์หรือวัดผลสัมฤทธิ์ของการสื่อสารนั้นเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ เพื่อการตรวจสอบในทุกขั้นตอนของการสื่อสารให้เป็นไปตามความต้องการและพฤติกรรมผู้รับสาร ดังนั้น การวิจัยนี้จึงใช้แนวคิดนี้ไปตรวจสอบกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนกับกลุ่มเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารจากภาครัฐหรือเอกชนประเด็นภาวะโลกร้อนยังไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเกษตรกรเพียงพอที่จะเกิดสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสาร โดยเฉพาะเรื่อง การผลิตสาร (message) ที่มีเนื้อหากว้างเกินไป ไม่เฉพาะเจาะจงกลุ่มผู้รับ การเลือกใช้ภาษา (language) ไทยกลางและระดับภาษาวิชาการในการสื่อสารที่ไม่สอดคล้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้รับสารที่ใช้ภาษาอีสาน ตลอดจนการเลือกใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารในรูปแบบที่เป็นทางการ ประเด็นเหล่านี้เชื่อมโยงไปสู่การประสิทธิภาพของการรับรู้สารที่ครบถ้วน ถูกต้อง ของเกษตรกรด้วย ดังที่ พัชรี แสนจันทร์ (2544) ได้กล่าวถึงอาชีพการทำนาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน รวมถึงงานวิจัยอื่น (วาสนา นัยพัฒน์, 2556;

สุวจิ แดงอ่อน, 2557;) ที่วิจัยความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมลดภาวะโลกร้อนของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแม้ว่าจะเป็งานวิจัยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็ล้วนสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารปัญหาภาวะโลกร้อนต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มรับสารที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารเกี่ยวกับเนื้อหาภาวะโลกร้อนไปยังกลุ่มเกษตรกรควรจะมีการสำรวจผลสัมฤทธิ์ของการสื่อสารในทุกขั้นตอนของกระบวนการสื่อสาร เพื่อนำผลสะท้อนกลับ (feedback) ไปพัฒนากระบวนการสื่อสาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การสื่อสารนำไปสู่การพัฒนาและการลดหรือแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งหากสำรวจและนำกระบวนการสื่อสารนี้ไปใช้วิเคราะห์การสื่อสารในภูมิภาคอื่นของประเทศก็น่าจะส่งผลดีต่อการสื่อสารและการผลิตของรัฐไปยังเกษตรกรหรือประชาชนในภูมิภาคอื่นด้วย

8. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสื่อสารของหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ตามกรอบแนวคิด เรื่อง รูปแบบนิเวศของกระบวนการสื่อสาร ยังไม่มีความเหมาะสมหรือไม่สมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการสื่อสารต่อหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนที่ต้องการจะสื่อสารกับประชาชนในเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน ดังนี้

- 1) การสำรวจความต้องการข้อมูลและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาภาวะโลกร้อน ควรจัดแบ่งกลุ่มประชาชนที่มีอาชีพ อายุ ภูมิภาค ที่แตกต่างกัน
- 2) การประเมินผลการตีความข้อมูลของผู้รับสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อน และการรับฟังผลสะท้อนกลับจากข้อมูลที่ได้รับ
- 3) การสำรวจช่องทางการสื่อสาร การเลือกใช้สื่อ เพื่อสื่อสารกับประชาชนแต่ละกลุ่มให้สอดคล้องกับความสนใจ ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนที่ประชาชนแต่ละกลุ่มต้องการ
- 4) มีการเลือกใช้ภาษาและรูปแบบภาษาที่สอดคล้องกับการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติของประชาชนแต่ละกลุ่ม

5) สำรวจระดับความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับ “ภาวะโลกร้อน” เพื่อจะนำไปสู่การสร้างสารหรือข้อมูลที่เหมาะสมกับประชาชนที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับ ภาวะโลกร้อนที่แตกต่างกัน

6) การวิจัยเชิงทดลองการเลือกใช้สื่อพื้นบ้านของแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนของประชาชนในแต่ละภูมิภาค

7) ควรมีการวิจัยหรือสำรวจความตระหนักรู้ “ปัญหาภาวะโลกร้อน” กับกลุ่มประชากรที่มีอายุ อาชีพ และอาศัยอยู่ในสังคมเมือง สังคมชนบท กึ่งสังคมเมือง ตลอดจนอาศัยอยู่ในสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน

9. เอกสารอ้างอิง

ฉันทนา วิริยะเวชกุล. (2552). การจัดการความรู้ในการเรียนการสอนเรื่องภาวะโลกร้อนในระดับบัณฑิตศึกษา. รายงานวิจัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ทองหล่อ เดชไทย. (2552). ภาวะโลกร้อน: วิกฤติหรือโอกาส. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี.1(1): 163-182.

ณัฐพร นิมปิตินัน และ คนอื่น ๆ. (2553). ภาวะโลกร้อนกับสถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศ. Executive Journal. pp.105-109. เข้าถึงที่ at www.bu.ac.th/exclusive_journal/pdf. (28 April, 2016)

เปี่ยมศักดิ์ มานะเศวต และ สันหัตต์ ศิริอนันต์ไพบูลย์. (2555). น้ำกับภาวะโลกร้อน. วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 37(1): 69-79.

พัชรี แสนจันทร์. (2554). ภาวะโลกร้อนกับงานวิจัยในนาข้าว. แก่นเกษตร. 39: 1-4.

วาสนา นัยพัฒน์. (2556). ความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรมกรช่วยลดภาวะโลกร้อนของนักเรียนพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วารสารพยาบาลทหารบก. 14(3): 170-179.

สุภัทรชา เอี่ยมประเสริฐ. (2554). การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการลดภาวะโลกร้อนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. การค้นคว้าอิสระ สาขาบริหารธุรกิจสาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

- สุวจิ แดงอ่อน. (2557). เผยแพร่ผลงานวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาชุมชนต้นตาลเพื่อเตรียมรับภาวะโลกร้อนในแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. 2(1): 23-35.
- สุวสา ชัยสุรัตน์ และ พัชรี สกุรัตนศักดิ์. (2552). พฤติกรรมการประหยัดพลังงานเพื่อลดปัญหาภาวะโลกร้อนของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี วิทยาลัยราชพฤกษ์. รายงานวิจัยวิทยาลัยราชพฤกษ์. เข้าถึงที่ http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2552_Manage_Suwasa-Patcharee.pdf
- อรรคเดช ศรีบุตตะ และ พัชรี แสนจันทร์. (2545). การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลกและแนวโน้มในอนาคต. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 12(1): 59-64.
- Foulger, Davis. (2004). Models of the Communication Process. Retrieved <http://davis.foulger.info/research/unifiedModelOfCommunication.htm>
- Good, V Carter. (1973). Dictionary of Education. New Delhi: McGraw Hill Book Company.
- Pandve, Harshal T., (2008). Awareness regarding global warming: Popular media like films need to contribute. Indian J Occup Environ Med. 12(1): 41. April.
- Rattana Chanthao. (2016). Dialect power to communication for development. Journal of Scientific Research and Development 3 (3): 69-74.
- Umair Shahzad, Riphah. (2015). Global Warming: Causes, Effects, and Solutions. Durreesamin Journal. 1(4). Retrieved at <https://www.researchgate.net/publication/316691239> (28/4/2016)